

ARUPÄRIMINE

Ajutise kontrolljoone kohta

Siseministeeriumi valitsemisalas on riigi sisejulgeoleku tagamine ja avaliku korra kaitsmine, riigipiiri valvamine ja kaitsmine, piirikontrolli teostamine ning piirirežiimi tagamine.

Siseministeeriumi andmetel on alates Venemaa täiemahulise sõja algusest Ukraina vastu kuni 2025. aasta 31. augustini Venemaalt sisenenud 98 000 Ukraina kodanikku, kelle puhul pole märgitud, et Eestit läbitakse vaid transiidina. See arv sisaldab ka korduvületusi.

Siseministeerium ei ole aga suutnud esitada andmeid selle kohta, kui paljud neist isikutest on ajutise kontrolljoone kaudu Venemaale tagasi läinud. Näiteks 18. septembri 2023. aasta Siseministeeriumi vastuses Jaak Valgele märgiti, et piirikontrolli andmekogul puudub funktsioon, mis võimaldaks fikseerida, kas inimene on Eestist lahkunud või mitte.

Siseministri 15. oktoobri 2025. aasta vastuses Jaak Valge samateemalisele küsimusele teatati aga, et Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) on suuteline piiri ületavate isikute nimekirju omavahel kõrvutada ning nende põhjal koostama riskianalüüse. Samas rõhutati, et Eestisse sisenejad sisenevad Euroopa Liidu vaba liikumise alale ning võivad edasi liikuda teistesse liikmesriikidesse või lahkuda kolmandatesse riikidesse mõne muu liikmesriigi kaudu.

Ebaselgeks jäi, kas piirikontrolli andmekogul on nüüdseks olemas funktsioon, kus fikseeritakse, kas inimene on Eestist ajutist kontrolljoont ületades lahkunud. Seni, kuni Eesti ei kontrolli oma teisi piire, on tõesti võimalik, et Venemaalt tulnud isikud lahkuvad teistkaudu, kuid see ei õigusta andmete puudumist nende kohta, kes Eestisse Venemaalt sisenenutest on Venemaale uuesti lahkunud või Eestisse jäänud.

Ilma nende andmeteta pole võimalik tuvastada isikuid, kes käivad Venemaal pidevalt kommerts- või muudel eesmärkidel, samuti neid Ukraina põgenikke, kes võivad kuritarvitada Eestis saadud rahvusvahelist või ajutist kaitset, elades tegelikult Venemaal.

Teiseks on arusaamatu, miks Ukraina põgenikud peaksid endiselt Eestisse sisenema Venemaa kaudu, arvestades, et Venemaa poolt viimasel ajal okupeeritud alad on olnud peaaegu inimtühjad. Siseminister on 15. oktoobri 2025. aasta vastuses märkinud, et Ukraina kodanikel on biomeetrilise passi olemasolul viisavaba sisenemine Euroopa Liitu ning nad võivad siseneda kas Venemaa või mõne muu kolmanda riigi kaudu. Vastuses puudub sisuline selgitus.

Samuti on küsimuseks, miks Eesti Vabariik hoiab endiselt avatuna Eesti ja Vene Föderatsiooni ajutist kontrolljoont, erinevalt Soomest, kes sulges oma maismaapiiri Venemaaga juba 2023. aasta lõpus. Kontrolljoone ületamise võimalus võib kujutada endast julgeolekuriski Eestile.

Siseminister on sama teema käsitlemisel (15. oktoober 2025) väitnud, et piir on avatud, kuna Eesti on demokraatlik riik ning isikuvabadusi piiratakse üksnes äärmisel vajadusel, lähtudes ohuhinnangutest või reaalsest ohust.

See põhjendus ei ole asjakohane, sest piirirežiim ei ole seotud riigi demokraatlikkuse tasemega. Ei ole alust arvata, et julgeolekuoht Soomele oleks suurem kui Eestile; pigem vastupidi.

Küsimused siseministrile

1. Miks puudub PPA andmekogus funktsioon, mis fikseeriks, kas Venemaalt Eestisse sisenenud isik on Venemaale lahkunud või mitte? Kui see funktsioon on vahepeal loodud, palume esitada andmed selle kohta, kui palju on 2025. aastal olnud ajutise kontrolljoone

korduvületusi ning kui paljud 2024. ja 2025. aastal Eestisse sisenenud Ukraina kodanikud ei ole idapiiri kaudu Eestist lahkunud.

2. Miks sisenevad Ukraina põgenikud jätkuvalt Eestisse Venemaalt, ehkki Ukraina ei ole viimasel ajal kaotanud asustatud alasid Venemaale?
3. Mis on põhjused, miks Eesti Vabariik lubab endiselt ajutise kontrolljoone ületamist?

Esitavad Riigikogu liikmed

Jaan Valge
Lew Kivimägi

W. K. Kivimägi

22.10.2025